

Kaks kuud kaugtööd mitmest vaatevinklist

Ülla Linnamägi – TÜ Kliinikumi närvikliinik, Viljandi haigla

Rääkides esimestest telekonsultatsioonidest Eestis, saab minna 20 aasta tagusesse perioodi, kui ülikooli närvikliinikust tehti videokonsultatsioonide Ida-Viru keskhaigla patsientidele. Jätksuutlik see siis ei olnud, sest haigekassa teenuste nimekirjas kaugkonsultatsiooni võimalust ei olnud ja Tartu arstide tegevus jäi tööajana arvestamata. Nüüdseks on eriarsti esmane kaugkonsultatsioon võimalik ka arvestuslikult ja koroonaviirushaiguse epideemia olukorras on see olnud elavalt kasutusel.

Ligi kaks kuud on mu tööpäev alanud sisenemisega TÜ Kliinikumi või Viljandi haigla e-töökeskkonda ilma kodust lahkumata. Anamneesi on võimalik selgitada telefoni teel, isegi ridade vahelt annab ka distant-silt nii mõndagi välja lugeda. Kui tavavastuvõtul eelistan suhelda patsiendiga ja mitte arvutiga, siis nüüd oli võimalus telefonikõnega samal ajal vajalik info haiguslukku kirja panna. Ajavõit aga ei olnudki nii suur kui arvata. Telefoni teel haiguse ja selle ravi kohta selgitusi andes näis, et seda peaks tegema nagu põhjalikumalt. Võimalik, et kodus olev haige sai ka stressivabamalt esitada kõik oma küsimused, mis arstikabinetis ei meenuks. Telefonikonsultatsioon võib võtta isegi kauem aega kui arstikabinetis tehtu.

Neid juhtumeid, kui silma vaatamine ja hooliv puudutus ning mõistev pilk on pool ravist, ei ole palju, aga neid siiski on. See on miski, mis kaugkonsultatsioonil patsiendil saamata jääb. Nimmevaluga patsiendile peaks käe korraks seljale panema, et olukorra tõsidust

hinnata. See jäi tegemata. Sõnaga raveda saab aga ka telefoni teel.

Paljude haiguste puhul peab neuroloog patsienti nägema ja puudutama. Aga ka videoühendusel on võimalik mõndagi näha – silmade liikuvust, sõrmede liikumiskiirust ja rütmi, miimikat. Ka kuulates saab üht-teist arvata – kõne tuhmiks või konarlikuks muutumist, sõnalemisraskust, taipamisaeglust.

Kui halva kuulmisega patsiendiga peab arstikabinetis rääkima teinekord päris kõrva lähedal, siis nüüd on tal telefon või klappid kõrva juures niikuinii. Vajaduse korral saab paluda saata ka video kas nt Alzheimeri tõve kahtlusega haige tegutsemisest, inimest häirivatest lihastõmblustest vms. Meie valduses olevad tehnilised vahendid annavad neuroloogile võimaluse ambulatoorset vastuvõttu teha kaugtööna. Paljudel erialadel pole see aga võimalik.

Väiksed praktilised hüved, mis eriolukorras olevale arstile rõõmu tegid.

Haiglas vastuvõttu tehes ei tihka endale pausi lubada, kui inimesed kabineti ukse taga ootavad. Töö nagu jooksval lindil. Nüüd oli võimalus aga lint hetkes peatada ja käivitada siis, kui tundsid vaimujõu taastunud olevat, ja töö tundus pausi järel kvaliteetsem.

Kuna teen ka Viljandi haiglas ambulatoorseid vastuvõtte, siis selle aja jooksul sai säästetud umbes veerandsada tundi aega, mis muidu kulunuks edasi-tagasi sõitmisele. Tekkis ka mõte, et kodulinnast väljaspool ambulatoorset tööd tegevatel arstidel võikski mõni vastuvõtupäev kuus toimuda kaugtööna.

Konsultatsioonile registreerides võiks patsiendile anda valikuvõimaluse, et kas ollakse nõus ka kaugkonsultatsiooniga, seda eriti halva liiklusühendusega piirkondade inimestel, liikumispuudega või kodust väljatulemise stressi mitteluvatel inimestel. Äsjane kogemus videoühenduse kaudu tõenäolise Alzheimeri tõve diagnoosimisel annab julgustust, et see on võimalik. Kuidas korraldada isikutuvastus, on ainult tehniline küsimus ja see on teostatav.

Nüüdseks olen teinud ka tava-vastuvõtu eriolukorra tingimustes ning kohe sai pörkutud ebamugavuste. Istusime patsiendiga maskides ja üksteisest 2 meetri kaugusel. Minu patsiendid on vanemaealised ja nende kuulmine on sageli häiritud. Olen püüdnud alati kõnelda nii, et neil oleks võimalik lugeda ka huulilt. Mask ja vahe hoidmine muutsid suhtluse raskeks ning ka inimlik side jäi nõrgaks. Maskiga patsiendi miimikat on keeruline välja lugeda, osa haigusjuhtude puhul on see aga oluline. Selliste haigete visiidid tunduvad tõepoolest mugavamad videokonsultatsioonina – suhtled väga lähedalt silmast silma ja otse kõrva.

Pandeemiaolukorrast väljatu-leku perioodil öeldud „Täna olin üle kahe kuu jälle *live*-arst ...“ sai kiire vastuse „*Live*-arst – kas see on nüüd meie kõnes uus normaalsus?“. Võib-olla saabki olema nii, et mõnel päeval nädalast on ambulatoorseid vastuvõtte tegev arst video-, mõnel *live*-arst?

Kaugkonsultatsiooni võimalusel on minu hinnangul mõlemale poolele positiivseks küljeks võidetud aeg ja mugavus.